

**EDUSKUNNAN KANSLIAN
VASTUULLISUUSRAPORTTI
2021**

Sisällys

Johdon katsaus	4
Kädenjälki YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen 12: Vastuullista kuluttamista	8
Kädenjälki YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen 16: Rauhaa ja oikeudenmukaisuutta	14
Kädenjälki YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen 5: Sukupuolten tasa-arvo.....	20
Jalanjälki eli toiminnan negatiiviset vaikutukset toimintaympäristöön.....	25
Raportin laadintatapa	27

Johdon katsaus

Tämä alkuvuonna 2022 laadittu eduskunnan kanslian vastuullisuusraportti vuodelta 2021 on ensimmäinen selkeästi vastuullisuusnäkökulmasta laadittu katsaus kanslian toimintaan. Raportin laatiminen on haastanut pohtimaan sitä, mitä vastuullinen toiminta eduskunnan kansliassa tarkoittaa ja minkälaisia tavoitteita kanslia haluaa itselleen vastuullisuudessa asettaa. Vastuullisuus on jo lähtökohtaisesti yksi tärkeimmistä eduskunnan kanslian ja koko julkisen hallinnon toimintaa ohjaavista periaatteista etenkin laillisuuden, objektiivisuuden ja tasapuolisuuden näkökulmasta. Tämän lisäksi on tärkeää tuoda esiin myös muita vastuullisuuden näkökulmia. Toiminnan ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia on tärkeä tunnistaa ja kuvata.

Tarve tehdä vastuullisuustyötä näkyväksi on tunnistettu koko valtionhallinnon tasolla. Valtiokonttorin käynnistämän vastuullisuusraportointihankkeen myötä on sovittu yhteinen raportointikehikko, jonka avulla pyritään kuvaamaan valtionhallinnon eri hallinnonalojen ja organisaatioiden toimintaa vastuullisuuden edistämiseksi. Raportointikehikoksi on valittu YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030 tavoitteet.

Puhemiehen johtama eduskunnan kansliatoimikunta hyväksyi 6.5.2021 kanslian johtoryhmän ehdotukset eduskunnan kanslian vastuullisuusraportoinnissa esitettäväksi kestävän kehityksen tavoitteiksi. Tavoitteet liittyvät vastuulliseen kuluttamiseen, rauhaan ja oikeudenmukaisuuteen sekä sukupuolten tasa-arvoon. Nämä tavoitteet ovat johdettavissa ennen kaikkea kanslian visiosta ja strategiasta mutta myös tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista lainsäädännöstä sekä kanslian omasta toiminnasta sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi.

Vaikka vastuullisen toiminnan periaatteilla ja niiden mukaisella toiminnalla on eduskunnan kansliassa jo pitkät perinteet, ollaan vastuullisuusraportoinnissa uuden äärellä. Toivon, että tämä katsaus tarjoaa lukijalleen hyödyllistä ja ajatuksia herättävää tietoa siitä, miten eduskunnan kanslia on edistänyt omalta osaltaan kestävän kehityksen tavoitteita ja minkälaisia ovat vastuullisuuteen liittyvät tavoitteemme tuleville vuosille.

Maija-Leena Paavola
eduskunnan pääsihteeri

Eduskunnan kanslia ja sen toimintaympäristö

Eduskunnan kanslian tehtävänä on luoda eduskunnalle edellytykset hoitaa sille valtioelimenä kuuluvat tehtävät. Eduskunnan kanslia toimii kansliatoimikunnan valvonnassa, ja sitä johtaa eduskunnan pääsihteeri.

Eduskunnan kansliassa työskentelee noin 430 virkamiestä. Kanslian kuusi toimintayksikköä huolehtii täysistunto- ja valiokuntatyöhön, kansainvälisiin asioihin, tieto- ja viestintäpalveluihin, hallintoon sekä turvallisuuteen liittyvistä tehtävistä. Sisäinen tarkastus ja tietosuojavastaava raportoivat toimintansa tuloksista suoraan kansliatoimikunnalle eduskunnan muista toiminnoista riippumattomina yksikköinä. Virkamiesten lisäksi eduskunnan kansliassa työskentelee noin 70 kansanedustajan avustajaa. Eduskunnan kiinteistöissä työskentelevät kansanedustajien ja eduskunnan kanslian lisäksi eduskuntaryhmien kansliat sekä eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ja Ihmisoikeuskeskus.

Eduskunnan hallintoa johtaa kansanedustajista koostuva kansliatoimikunta. Kansliatoimikunta nimittää eduskunnan korkeimmat virkamiehet sekä tekee merkittävimmät päätökset eduskunnan hallinnossa ja taloudenpidossa.

Eduskunnan kanslian työssä ja palvelujen tuottamisessa korostuu kansanedustajan näkökulma. Tämä on johdettavissa jo kanslian perustehtävästä. Kanslia tuottaa itse monia sellaisia palveluita, joita muualla valtionhallinnossa tuottavat yhteiset konsernitoimijat tai jotka järjestetään ulkoistettuina palveluina. Näistä mainittakoon muun muassa eduskunnan omat kiinteistöt ja niihin liittyvät rakentamis- ja ylläpitopalvelut, oma tietohallinto sekä omat turvallisuuspalvelut. Valtionhallinnon konsernitoimijoista yhteistyötä tehdään etenkin Palkeiden, Valtorin ja Hanselin kanssa. Tärkeitä eduskunnan kanslian sidosryhmiä ovat kansanedustajien lisäksi erityisesti muu valtionhallinto, media sekä kansalaiset.

Eduskunnan yhteydessä toimivat omina erillisinä virastoinaan eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ja sen yhteydessä itsenäisenä toimiva Ihmisoikeuskeskus sekä Ulkopoliittinen instituutti ja Valtiontalouden tarkastusvirasto. Eduskunnan kanslia ei ohjaa näiden virastojen toimintaa, joten se keskittyy vastuullisuusraportoinnissaan ainoastaan omiin tavoitteisiinsa ja toimintaansa. Eduskunnan kanslialla ei ole roolia myöskään hallitusohjelman vastuullisuustavoitteiden toteuttamisessa.

Nyt laadittu vastuullisuusraportti vuodelta 2021 on eduskunnan kanslian ensimmäinen täysin vastuullisuusasioihin keskittyvä katsaus. Aiheeseen liittyviä teemoja on toki sivuttu kanslian viime vuosien toimintakertomuksissa. Tavoitteena on tulevana vuosina sisällyttää vastuullisuusraportointi osaksi tilinpäätösraportointia. Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti ensimmäiset valtionhallinnon yhteisen raportointikehikon mukaiset vastuullisuusraportit laaditaan kuitenkin vielä erillään muusta tilinpäätöksestä.

Vastuullisuuden johtaminen ja hallinto

Eduskunnan kanslian toiminnassa vastuullisuusnäkökohdat ovat jo lähtökohtaisesti hyvin keskeisiä. Tämä näkyy muun muassa kanslian strategiassa vuosille 2020–2023. Strategiakauden tavoitteina ovat palveleva ja osaava kanslia sekä avoin ja kestävä eduskunta. Nämä tavoitteet alatavoitteineen toimivat luonnollisena pohjana sille, miten kanslian vastuullisuustavoitteet määritetään. Myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä on kansliassa tehty jo pitkään. Nyt nämä näkökulmat ja tavoitteet on tuotu *vastuullisuuden* käsitteen alle.

Toistaiseksi vastuullisuustavoitteita ja niiden toteutumista on käsitelty kanslian johdossa ja kansliatoimikunnassa lähinnä silloin, kun on tarkasteltu strategiaa ja sen toimenpiteitä, suunniteltu ja raportoitu toimintaa ja taloudenpitoa sekä tehty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä. Vastuullisuutta edistäviä toimenpiteitä on käsitelty kansanedustajien ja kansliatoimikunnan, kanslian johdon, toimintayksiköiden ja henkilöstön aloitteesta. Tavoitteena on vakiinnuttaa näiden teemojen käsittely myös osaksi erillistä vastuullisuuskeskustelua, jotta *vastuullisuuden* käsite ja vastuullisuustavoitteet tulevat tunnetuiksi niin kansanedustajille ja kanslian henkilöstölle kuin muillekin sidosryhmille. Kanslian johdolla on tässä merkittävä rooli.

Nyt laadittu eduskunnan kanslian ensimmäinen vastuullisuusraportti on koostettu hallinto- ja palveluosaston esikuntatoiminnoissa. Raporttiin on kerätty tietoja useasta kanslian toimintayksiköstä. Vastuullisuustavoitteiden määrittelyssä ja vastuullisuusraportin laadinnassa on noudatettu soveltuvin osin Valtiokonttorin ohjeita. Kun vastuullisuustyö ja -raportointi tulevana vuosina vakiintuvat, ne on tarpeen vastuuttaa kansliassa nykyistä selkeämmin. Näin voidaan varmistaa, että vastuullisuuteen liittyviä teemoja käsitellään kokonaisvaltaisesti ja että kaikki tarpeelliset tahot osallistuvat vastuullisuustyöhön ja -raportointiin.

Vastuullisuus kanslian strategiassa

Eduskunnan kanslian vuosien 2020–2023 strategiaan kirjatuihin tavoitteisiin kaksi keskittyy kanslian sisäisen toiminnan kehittämiseen (Palveleva kanslia ja Osaava kanslia). Kaksi muuta tavoitetta (Avoin eduskunta ja Kestävä eduskunta) keskittyy puolestaan tarkastelemaan laajemmin eduskunnan toimintaa instituutiona. Näiden tavoitteiden avulla pyritään luomaan eduskunnalle edellytykset suorittaa sille valtioelimenä kuuluvat tehtävät.

Kuvio 1: Eduskunnan kanslian strategiset tavoitteet strategiakaudella 2020–2023

Vastuullisuus korostuu etenkin tavoitteissa Avoin eduskunta ja Kestävä eduskunta. Tavoitteet jakautuvat useisiin alatavoitteisiin:

AVOIN EDUSKUNTA – Edistämme eduskunnan avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta

- Parannamme eduskuntatiedon saavutettavuutta.
- Kehitämme vuorovaikutteisia palveluita kansanedustajille ja kansalaisille.
- Edistämme demokratiakasvatusta.

KESTÄVÄ EDUSKUNTA – Toimimme vastuullisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

- Huomioimme kestävän kehityksen hankinnoissa ja palvelutuotannossamme.
- Teemme eduskunnasta hiilineutraalin vuoteen 2023 mennessä.
- Edistämme työyhteisömme hyvinvointia tavoitteellisesti osana organisaation johtamista.

Tavoitteet Palveleva kanslia ja Osaava kanslia sisältävät puolestaan alatavoitteita, jotka liittyvät tietopohjaiseen päätöksentekoon, toimivaan ja turvalliseen työyhteisöön sekä esimiestyön ja työyhteisötaitojen kehittämiseen. Myös niissä on siten selkeästi vastuullisuutta korostavia elementtejä.

Vastuullisuusraportin rakenne

Seuraavissa kolmessa luvussa kanslian vastuullisuutta tarkastellaan kädenjälkenä eli toiminnan positiivisina vaikutuksina kolmeen YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen. Nämä tavoitteet ovat Vastuullista kuluttamista, Rauhaa ja oikeudenmukaisuutta sekä Sukupuolten tasa-arvo. Kussakin luvussa kanslian vastuullisuutta käsitellään ensin kyseisen tavoitteen tärkeimmiksi tunnistettujen alatavoitteiden kautta. Tämän jälkeen esitellään edistymisen seurantaan käytettävät mittarit. Vastuullista kuluttamista sekä rauhaa ja oikeudenmukaisuutta käsittelevissä luvuissa esitellään lopuksi myös havainnollisia tapausesimerkkejä tavoitteen toteuttamisesta. Raportin päätteeksi käsitellään myös kanslian jalanjälkeä eli toiminnan negatiivisia vaikutuksia toimintaympäristöön. Loppuun on liitetty myös kuvaus raportin laadintatavasta.

Kädenjälki YK:n kestävä kehityksen tavoitteeseen 12: Vastuullista kuluttamista

Eduskunnan kanslian vastuullisuusraportoinnin ensimmäiseksi tavoitteeksi on nostettu YK:n kestävä kehityksen tavoite 12: Vastuullista kuluttamista. Taustalla on eduskunnan kanslian strategia, joka korostaa vastuullista ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaista toimintaa.

Tunnistetut tärkeimmät alatavoitteet

Eduskunnan kanslian näkökulmasta YK:n kestävä kehityksen tavoitteen 12 tärkeimmät alatavoitteet koskevat

- luonnonvarojen kestävä ja tehokasta käyttöä (12.2)
- jätteen vähentämistä (12.5) sekä
- kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä (12.7).

Kanslian kuluttamisen vastuullisuutta käsitellään seuraavassa näiden alatavoitteiden kautta.

Luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö

Eduskunnan kiinteistöjen peruskorjaus ajoittui pääosin vuosille 2009–2017, ja viimeiset peruskorjaustyöt toteutettiin vuonna 2020. Kyseessä oli erittäin mittava hanke myös vastuullisen kuluttamisen ja sen alatavoitteiden näkökulmasta. Tämän vuoksi peruskorjausta kuvataan myös tässä eduskunnan kanslian ensimmäisessä vastuullisuusraportissa, vaikka peruskorjaus saatettiin loppuun ennen raportointivuotta 2021. Peruskorjauksen yhteydessä toteutetut ratkaisut muodostavat vankan pohjan luonnonvarojen kestävälle ja tehokkaalle käytölle sekä jätteen vähentämiselle.

Peruskorjauksen lähtökohtana oli talotekniikan uusiminen. Peruskorjauksen yhteydessä tehtiin kuitenkin parannuksia myös rakennusten energiatehokkuuteen, esteettömyyteen ja turvallisuuteen. Vuonna 2004 valmistunutta Pikkuparlamenttia lukuun ottamatta kaikki rakennukset ovat suojeltuja. Tämä rajoitti peruskorjauksen yhteydessä tehtäviä energiatehokkuustoimenpiteitä, koska toimenpiteet tuli toteuttaa rakennusten arvon asettamissa raameissa.

Eduskuntatalon julkisivujen energiatehokkuutta ei voitu merkittävästi parantaa. Esimerkiksi vanhojen ikkunoiden uusiminen ei tullut kyseeseen, mutta yläpohjan lisälämmöneristystä voitiin parantaa. C- ja D-toimistorakennusten kaksikerrosikkunat uusittiin lämpölasi-ikkunoiksi ja vanhat eristelasit energiatehokkaammiksi. Ikkunat varustettiin aurinkosuojauksella, mikä vähentää rakennusten viilennystarvetta kesällä.

Sen sijaan energiatehokkuutta pystyttiin parantamaan merkittävästi taloteknisillä ratkaisuilla. Talotekniikan ohjauksessa siirryttiin älykkäämpiin ohjausjärjestelmiin, joiden ansiosta laitteita voidaan käyttää energiatehokkaammin. Ilmanvaihtokoneissa otettiin käyttöön lämmön talteenotto ja koneet uusittiin energiatehokkaammiksi. Eduskuntatalon pääportaiden sulatuslämmitys toteutettiin vyöhykkeittäin, jolloin lämmitys on mahdollista rajata vain osalle portaita. Valaistuksessa siirryttiin energiatehokkaisiin led-valonlähteisiin ja liiketunnistimiin. Pikkuparlamentin katolle rakennettiin 132 aurinkopaneelia käsittävä aurinkovoi-mala, jolla katetaan noin 0,5 prosenttia eduskunnan sähköntarpeesta. Vesikalusteissa kuten vesihanoissa ja WC-kalusteissa siirryttiin vettä säästäviin kalusteisiin.

Peruskorjauksen alussa toteutettiin Eduskuntatalon esteettömyyskartoitus. Rakennuksen suunnitteluvaiheessa esteettömyyttä ei ole huomioitu, joten peruskorjauksen suunnittelun yhtenä lähtökohtana oli mahdollistaa sekä vierailijoille että työntekijöille mahdollisimman esteettömät ja saavutettavat tilat. Suunnitelmat auditoi ulkopuolinen esteettömyysasiantuntija.

Peruskorjauksessa noudatettiin kiertotalouden periaatteita. Korjauksen aikana kunnostettiin kaikki rakennusosat, jotka oli mahdollista säilyttää. Myös suurin osa vanhoista kalusteista ja valaisimista kunnostettiin. Kunnostettavien kalusteiden vanhoista verhoilumateriaaleista valmistettiin uusia tuotteita ja käytöstä poistetut kalusteet kierrätettiin uudelleen käyttöön. Uudelleen hyödyntämättömät purkumateriaalit toimitettiin materiaalien uusiokäyttöön.

Eduskunnassa seurataan säännöllisesti kiinteistöjen energiankulutusta. Kun järjestelmiä käytetään optimaalisesti, energiankulutus laskee ja toiminta on taloudellista. Tavoitteena on parantaa energiatehokkuutta vuosittain. Järjestelmällinen ja aktiivinen energiatehokkuustyö vähentää myös toiminnasta syntyviä päästöjä. Kiinteistöjen energiankulutus koostuu ostetusta sähköstä, kaukolämmöstä ja -jäähdytyksestä sekä aurinkovoimalalla tuotetusta sähköstä.

Tilojen siivouksessa on vähennetty puhdistusaineiden käyttöä ja siirrytty puhdasvesimenetelmään niissä tiloissa, joissa kemikaalien käyttö ei ole välttämätöntä. Puhdistusaineita annostellaan vähemmän, niistä suurin osa on ympäristömerkittyjä, ja ne toimitetaan tiivisteinä kierrätyspulloissa. Osa siivouksessa käytettävistä mopeista ja jätessäkeistä valmistetaan kierrätysmateriaaleista, ja vanhat laitoshuollon työkoneet kierrätetään varaosiksi tai uudelleenkäyttöön.

Luonnonvarojen kestävää ja tehokasta käyttöä pyritään jatkossa edelleen tehostamaan muun muassa päivittämällä taloteknisten laitteiden kunnostuksen yhteydessä vanhat laitteet energiatehokkaammiksi ja teknisesti ohjattaviksi. Valaisimia ja valonlähteitä uusitaan led-valonlähteellisiksi silloin, kun uusinta on taloudellisesti perusteltu. Pysäköintihalleihin lisätään sähköautojen latauspisteitä. Siivoustyön mitoitusta tarkistetaan, koska eduskunnan henkilöstö työskentelee aiempaa enemmän etänä ja siivoustarvetta on vähemmän. Eduskunnan tiloissa työskenteleviä kannustetaan käyttämään tiloja tehokkaammin esimerkiksi kalustamalla yhden hengen työhuoneita kahdelle työntekijälle tai siirtymällä nimeämättömien työpisteiden käyttöön, jolloin vapaana olevaa työpistettä voi käyttää kuka tahansa tilapäisesti työpistettä tarvitseva.

Jätteiden vähentäminen

Eduskunnan peruskorjauksen yhteydessä uusittiin eduskuntakiinteistöjen jätehuolto. Tämän ansiosta jätteitä on syntynyt olennaisesti aiempaa vähemmän. Jätehuollon lajittelumahdollisuuksia lisättiin peruskorjauksen yhteydessä jätteenkeräyspisteillä, ja työpisteisiin toimitettiin lajittelua palvelevat ekoroskakorit. Biojätteissä siirryttiin putkikeräykseen, jossa ruokajätteet toimitetaan keittiötiloista putkiston kautta suoraan erikseen tyhjennettävään biojättesäiliöön. Jätteiden lajittelulla on vähennetty merkittävästi sekajätteen määrää.

Suurimmat eduskunnan toiminnasta aiheutuvat yksittäiset jätelajit ovat paperi, pahvi ja kartonki, biojäte, sekajäte, energiajäte sekä rakennusjäte. Nämä jätelajit muodostavat lähes 81 prosenttia jätteen kokonaisjättemäärästä. Muita syntyviä jätelajeita ovat esimerkiksi sähkö- ja elektroniikkajäte, maalit ja öljyt, tietoturvajäte sekä terveydenhoidon tartuntavaarallinen jäte.

Kestävät julkiset hankintakäytännöt

Eduskunnan kanslian hankintatoimessa otettiin vuonna 2021 merkittävä askel kestävien julkisten hankintakäytäntöjen edistämiseksi. Vuonna 2021 toteutetun hankintojen kehittämisprojektin tavoitteena oli muun muassa määritellä eduskunnan kanslian hankintastrategiset linjaukset sekä tuoda kestävän kehityksen periaatteet eli ekologinen vastuu, sosiaalinen vastuu ja taloudellinen vastuu olennaiseksi osaksi kanslian hankintoja. Projektin alkuvaiheessa valtion yhteishankintayksikkö Hansel kartoitti eduskunnan kanslian hankintatoimen nykytilan ja antoi hankintatoimea koskevia kehittämissuhteita. Tuloksia hyödynnettiin projektiryhmän työssä.

Nykytilan kartoituksessa todettiin, että ympäristöasiat on huomioitu eduskunnan kanslian hankinnoissa parhaiten vaikuttavuuden ja kestävyysnäkökulmasta. Kanslian strategian Kestävä eduskunta -tavoitetta on edistetty muun muassa hankintojen kierrätysvaatimuksilla, tuotteiden uusiokäytöllä ja hankkimalla uusiutuvaa sähköenergiaa. Erityisesti peruskorjaushankkeissa ekologisuus on huomioitu hyvin. Ajoneuvoiksi on hankittu lataushybridejä ja täyssähköautoja. Ympäristöön liittyviä näkökulmia otetaan huomioon erilaisissa ja erisuuruisissa hankinnoissa suhteellisen hyvin. Toisaalta on myös sellaisia hankintoja, joissa näitä näkökulmia ei pystytä ottamaan huomioon eikä siihen ole tarvettakaan.

Projektiryhmä valmisti eduskunnan kanslian uuden hankintasäännön sekä hankintastrategian vuosille 2022–2025, ja ne hyväksyttiin kansliatoimikunnassa helmikuussa 2022. Yhtenä hankintastrategian neljästä strategisesta linjauksesta on taloudellisuus ja vastuullisuus. Linjauksen sisältöä on avattu taloudellisen kestävyys- ja kustannustehokkuuden, sosiaalisen kestävyys- ja ekologisen kestävyysnäkökulmasta. Tavoitteena on konkretisoida sitä, mitä nämä näkökulmat käytännössä tarkoittavat kanslian hankintojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Uutta hankintastrategiaa on lähdetty toteuttamaan vuonna 2022.

Julkishallinnon yhteishankintayksikkö Hansel on eduskunnan kanslian merkittävä yhteistyökumppani. Eduskunnan kanslia hyödyntää laajasti Hansel-yhteishankintoja, joiden kautta Hansel puolestaan edistää vastuullisuutta. Hansel huomioi vastuullisuuteen liittyvät ympäristölliset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat niin kilpailutuksissa kuin sopimuksissakin. Jokaisessa yhteishankinnassa tehdään yksityiskohtainen vastuullisuusanalyysi. Vastuullisuusanalyysin jälkeen hankinta voi saada vastuullisuustunnuksen.

Myös eduskunnan kanslian yksittäisten hankintojen kilpailutuksissa pyritään löytämään parhaat tavat edistää vastuullisuutta niin ekologisesta, taloudellisesta kuin sosiaalisestakin näkökulmasta. Työ- ja ihmisoikeuksien noudattaminen on lähtökohta kaikissa hankinnoissa. Hankintojen kautta edistetään taloudellista vastuullisuutta esimerkiksi pyrkimällä käyttämään tehokkaasti julkisia varoja. Talousrikollisuuden torjuntaa silmällä pitäen eduskunnan palveluntuottajilta vaaditaan aina tilaajavastuulain mukaiset selvitykset, ja yrityksen tietoja seurataan säännöllisesti Vastuu Group -palvelussa koko palvelusopimuksen ajan. Hankinnoissa noudatettavat periaatteet on määritelty eduskunnan kanslian hankintasäännössä. Tilaajavastuun lisäksi hankintasäännössä painotetaan muun muassa hyvän hallinnon periaatteita.

Edistymisen mittarit

Luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö

Eduskunnan kanslian strategiaan on kirjattu tavoite, että eduskunta olisi hiilineutraali vuoteen 2023 mennessä. Osana hiilineutraaliustyötä eduskunta siirtyi vuoden 2021 alusta käyttämään 100-prosenttisesti uusiutuvaa energiaa. Viimeisenä siirtymä toteutettiin kaukolämmössä ja -jäähdytyksessä. Energiankulutuksessa tavoite on näin ollen saavutettu jo vuonna 2021. Eduskunnan kiinteistöjen energiankulutusta kuvataan taulukossa 1.

Taulukko 1: Eduskunnan kiinteistöjen energiankulutus vuosina 2019–2021

	2019	2020	2021	Muutos 2020-2021 %
Kaukolämmön kulutus, MWh	11 665	10 793	14 121	+32 %
- CO ₂ -päästö (40 % uusiutuvalla tuotettua), tn	1 108	1 284 *)	0	-100 %
- CO ₂ -päästö (100 % uusiutuvalla tuotettua), tn	0	0	0	
Kaukojäähdytyksen kulutus, MWh	3 272	3 035	3 298	+9 %
- CO ₂ -päästö, tn	236	55 *)	0	-100 %
Sähkön kulutus, MWh	7 865	7 592	7 608	0 %
- CO ₂ -päästö (100 % uusiutuvalla tuotettua), tn	0	0	0	

*) Energiayhtiön yksikkökohtainen päästöluku g/MWh perustuu vuonna 2019 toteutuneisiin päästöihin.

Koronapandemiasta johtuen suurin osa eduskunnan kiinteistöissä työskentelevistä henkilöistä teki runsaasti etätöitä vuonna 2021. Tämän johdosta käyttäjänsähkön kulutus väheni. Sähkönkulutus laski vuonna 2021 edelliseen normaaliin eli pandemiaa edeltäneeseen työikäkäyntivuoteen 2019 verrattuna noin kolme prosenttia. Toisaalta lisääntynyt etätö pienensi laitteista ja henkilöistä tiloihin muodostuvaa lämpökuormaa, mikä puolestaan kasvatti lämmityskaudella tilojen lämmitystarvetta. Jotta koronavirus ei leviäisi eduskunnan tiloissa, ilmanvaihtoa käytettiin täydellä teholla ympäri vuorokauden huolimatta siitä, että tilojen käyttäjämäärät olivat pienempiä. Tehostetun ilmanvaihdon vuoksi lämmitysenergian kulutus kasvoi edellisiin normaaleihin työssäkäyntivuosiin nähden noin 12 prosenttia.

Jätteiden vähentäminen

Vuonna 2021 eduskunnassa syntyi jätettä yhteensä 190,6 tonnia eli noin 3,2 kiloa huoneistotoniota kohden. Vuonna 2020 jätteiden kokonaismäärä oli 229,3 tonnia. Eduskunnan jätemääriä ja kierrätystä kuvataan taulukossa 2.

Taulukko 2: Eduskunnan jätemäärät ja kierrätys vuosina 2019–2021

	2019	2020	2021	Muutos 2020-2021 %
Sekajätteen määrä, tn	17	22 **)	22	0 %
Energiajätteen määrä, tn	39	21,5 **)	19,7	-8 %
Kierrätysaste, %	76	76,4	76,7	0 %
CO ₂ ekv-päästöt, tn			-257,6***)	

**) Raportointitapa on muuttunut jätehuoltoyrityksen vaihduttua, eikä luku ole siksi vertailukelpoinen edellisiin vuosiin nähden. Energiajäte ei sisällä jätteitä, jotka toimitetaan materiaalien hyötykäyttöön.

***) Raportointi on alkanut vuonna 2021. Negatiivinen luku osoittaa vältetyt päästöt, eli jätteiden kierrätyksellä on korvattu neitsytraaka-aineiden ja fossiilisten polttoaineiden käyttöä.

Vuonna 2021 kaikkien jätteiden kokonaishyötykäyttöaste oli 99,8 prosenttia. Tästä materiaalihyötykäyttöasteen osuus oli 76,7 prosenttia. Jätteet hyödynnetään ensisijaisesti materiaalina, mutta mikäli tämä ei ole mahdollista, jätteet hyödynnetään energiana. Sekajätteen polttamisesta saatu energia hyödynnetään sähköinä ja lämpönä, ja biojäte hyödynnetään biokaasuna. Vuonna 2021 jätteiden hiilidioksidipäästöt olivat -257,6 hiilidioksidiekvivalenttonnia. Negatiivinen luku tarkoittaa vältettyjä päästöjä, eli jätteiden kierrätyksellä on korvattu neitsytraaka-aineiden ja fossiilisten polttoaineiden käyttöä.

Koronapandemialla oli vuosina 2020 ja 2021 vaikutusta erityisesti biojätteen ja paperijätteen määrään, kun suurin osa henkilöstöstä oli etätyössä. Paperijätteen määrää on saatu vähennettyä merkittävästi siirtymällä paperisista sanomalehdistä digilehtiin. Eduskuntatyön luonteen vuoksi paperijätteen määrä pysyy silti jatkossakin merkittävänä, sillä valtiopäivätoiminnassa ei ole vielä siirrytty laajasti sähköisiin toimintatapoihin.

Kestävät julkiset hankintakäytännöt

Kuten edellä on kuvattu, eduskunnan kanslian vuonna 2021 valmisteltu ja helmikuussa 2022 hyväksytty uusi hankintastrategia painottaa vahvasti hankintojen taloudellisuutta ja vastuullisuutta. Näihin liittyviä hankintakriteerejä ei ole aiemmin systemaattisesti seurattu ja tilastoitu, vaan kriteerit ovat olleet hyvinkin tapauskohtaisia. Uusi hankintastrategia täsmentää, mitä taloudellisuus ja vastuullisuus käytännössä tarkoittavat kanslian hankintojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämän ansiosta voidaan seurata jatkossa tarkemmin, miten kriteerit toteutuvat kanslian hankinnoissa. Tätä lähdetään toteuttamaan vuonna 2022.

Tapausesimerkit

Vastuullisen kuluttamisen tapausesimerkkeinä voidaan kuvata esimerkiksi niitä vastuullisuuteen liittyviä vaatimuksia, joita eduskunnan kiinteistötoimi on esittänyt palveluntarjoajilleen ja yhteistyökumppaneilleen. Vuosisopimusurakoitsijoiden kilpailutuksessa urakoitsi-

joilta on edellytetty laadunvalvontasuunnitelmaa sekä niiden toimintaan liittyvää ympäristöasioiden suunnitelmaa tai muuta asiakirjaa, josta ilmenevät urakoitsijan toiminnan ympäristövaikutukset sekä toimet niiden minimoimiseksi. Urakoitsijoita esimerkiksi edellytetään suorittamaan purkutyöt lajittelevana purkuna ja kierrättämään materiaaleja. Urakoitsijoiden on myös otettava tuotteita valitessaan huomioon niiden käyttöikä, korjattavuus ja ympäristöystävällisyys. Urakoiden ketjuttamista on rajoitettu. Käytössä on ollut rakennuttajan työturvallisuusasiakirja, johon on kirjattu tilaajan työturvallisuuteen liittyvät vaatimukset. Työturvallisuusasiakirjaan on kirjattu myös tahtotila, jonka edellytetään ilmenevän urakoitsijan laatimasta työturvallisuussuunnitelmasta.

Jätehuollon kilpailutuksessa urakoitsijalle on asetettu kriteerit vähäpäästöisten jäteautojen käytölle. Jäteautoilta edellytetään autokohtaista polttoaineenkulutuksen tai taloudellisen ajon seurantaa, ja keräysreitit tulee suunnitella niin, että ajomatkat ovat mahdollisimman lyhyitä. Urakoitsijan tulee seurata jäteastioiden täyttöastetta ja raportoida siitä astioiden käytön optimoimiseksi. Jätehuoltoyritykseltä on myös edellytetty erillistä toimintasuunnitelmaa siitä, miten jätekuljetusten energiatehokkuutta parannetaan ja ympäristövaikutukset minimoidaan.

Viheralueiden hoitourakan kilpailutuksessa urakoitsijalta on edellytetty ympäristösuunnitelmaa, josta ilmenevät toimenpiteet toiminnan haittojen vähentämiseksi ja energian säästämiseksi. Viheralueiden hoitotöissä käytettävien ajoneuvojen energiasta vähintään puolen tulee olla uusiutuvaa, ja koneita käyttävästä henkilöstöstä 80 prosentin on suoritettava taloudellisen ajotavan koulutus. Glyfosaatin käyttö on kielletty rikkaruohojen torjunnassa.

Pesulapalvelujen hankinnassa palveluntarjoajalta on edellytetty ympäristöselvitystä, josta selviävät tarjoajan toiminnan ympäristövaikutukset sekä toimenpiteet ympäristöasioiden kehittämiseksi. Palveluntarjoajalta on myös edellytetty sitoutumista sekä omasta että mahdollisten alihankkijoidensa puolesta noudattamaan kansainvälisen työjärjestön ILO:n perussopimuksia sekä muita yleisesti hyväksyttyjä kansainvälisiä sopimuksia työelämän perusperiaatteiden ja -oikeuksien kunnioittamisesta.

Eduskunnan kanslia pyrkii myös omalta osaltaan helpottamaan eduskuntakiinteistöissä työskentelevien omia valintoja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Näistä voidaan mainita esimerkiksi kanslian tarjoamat polkupyöränsäilytyspaikat ja suihkutilat työmatkaliikkuille, työmatkaetu julkisen liikenteen käyttöön, sähköautojen latauspisteet sekä mahdollisuus työmatkaliikenteen vähentämiseen etätyöskentelyn lisäämisen kautta. Ravintolapalvelujen tuottajan kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti lounasruokailussa on mahdollisuus suosia kasvisruokaa ja kotimaisia raaka-aineita.

Eduskunnan kanslian uusi hankintastrategia ja siihen liittyvät linjaukset ovat merkittävä askel kohti entistä kestävämpiä ja vastuullisempia hankintoja. Vastuullisuusajattelun edistämiseksi eduskunnan kanslian hankintapalvelut osallistuivat myös Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaisen osaamiskeskuksen KEINOn kehitysohjelmaan, niin sanottuun KEINO-akatemiaan. Akatemiassa syvennyttiin vaikuttavien ja vastuullisten hankintojen johtamiseen.

Kädenjälki YK:n kestävä kehityksen tavoitteeseen 16: Rauhaa ja oikeudenmukaisuutta

Eduskunnan kanslian vastuullisuusraportoinnin toisena tavoitteena on YK:n kestävä kehityksen tavoite 16 Rauhaa ja oikeudenmukaisuutta. Tavoite voidaan johtaa jo eduskunnan kanslian visiosta, joka on ”Yhdessä demokratian parhaaksi – ajassa kehittyen”. Eduskunnan kanslian strategian tavoitteet Avoin eduskunta sekä Palveleva kanslia korostavat eduskunnan avoimuuden ja vuorovaikutteisuuden edistämistä sekä laadukkaita palveluita, jotka muun muassa tukevat luotettavaan tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

Tunnistettut tärkeimmät alatavoitteet

Eduskunnan kanslian näkökulmasta tärkeimmät alatavoitteet koskevat

- tehokkaita, vastuullisia ja läpinäkyviä instituutioita (16.6)
- joustavaa, kaikkia koskevaa, osallistavaa ja edustavaa päätöksentekoa (16.7) sekä
- julkista tietojen saantia (16.10).

Kanslian toimia rauhan ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi käsitellään seuraavassa näiden alatavoitteiden kautta.

Tehokkaat, vastuulliset ja läpinäkyvät instituutiot

Hyvän hallinnon periaatteet ovat keskeisiä kaikessa eduskunnan kanslian toiminnassa. Tasa- puolinen kohtelu, puolueettomuus, palveluperiaate, neuvonta ja tiedusteluihin vastaaminen, selkeä viestintä sekä yhteistyö muiden viranomaisien kanssa muodostavat pohjan tehokkaalle, vastuulliselle ja läpinäkyvälle toiminnalle.

Ollennainen osa eduskunnan kanslian työtä on tarjota luotettavaa eduskuntatietoa, sillä se tekee osaltaan suomalaista demokratiaa näkyväksi kansalaisille ja muille eduskunnan sidosryhmille. Eduskunnan kanslian tehtävänä on turvata kansalaisten oikeus saada tietoa eduskunnassa valmisteltavista asioista ja tehdyistä päätöksistä sekä suomeksi että ruotsiksi. Tiedon saavutettavuutta pyritään myös jatkuvasti parantamaan. Eduskunnan monimuotoisella viestinnällä on eduskuntatiedon tarjoamisessa hyvin tärkeä rooli. Tästä syystä viestinnän näkökulmaa on tässä kestävä kehityksen tavoitteessa korostettu.

Eduskunnan kanslian tarjoaman tiedon rinnalla eduskuntaryhmät ja yksittäiset kansanedustajat tekevät omaa poliittista viestintäänsä. Viranomaisviestinnällä ja moniäänisellä poliittisella viestinnällä on omat, erilliset roolinsa demokraattisessa yhteiskunnassa. Eduskunnan viestinnällä pyritään tuomaan objektiivisella tavalla näkyviin eduskuntatyön poliittista luonnetta. Kansalaisia ohjataan myös ottamaan yhteyttä kansanedustajiin ja eduskuntaryhmiin,

kun he haluavat keskustella politiikasta. Varsinainen poliittinen viestintä on kansanedustajien ja eduskuntaryhmien eikä eduskunnan kanslian tehtävä.

Eduskunnan ja eduskunnan kanslian toimintaan kohdistuu poikkeuksellisen suuri julkinen mielenkiinto. Kanslian strategian Avoin eduskunta -tavoitteen mukaisesti kansliassa pyritään edistämään eduskunnan avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta. Viestinnällä on erityisen vahva rooli myös avoimuuden lisäämisessä. Muuttuvassa viestintäympäristössä ihmiset ovat hajaantuneet useiden medioiden ja palveluiden käyttäjiksi. Tarpeeksi laajalla keino- ja kanavavalikoimalla pyritään tavoittamaan ihmiset siellä, missä he ovat. Viestintää pyritään tekemään ymmärrettävästi, selkeästi, saavutettavasti ja löydettävästi asioista, jotka kiinnostavat yleisöjä ja koskettavat heidän arkeaan. Näin rakennetaan myös luottamusta. Pyrkimyksenä on huomioida myös sellaisia yleisöjä, jotka ovat tällä hetkellä eduskunnan viestinnän kannalta katveessa. Hajautuneen viestintäkentän haasteena voidaan nähdä erilaiset hybridivaikuttamisen muodot, kuten tekninen häirintä, valeuutiset ja trollaus. Tämä korostaa entisestään kanslian tarjoaman luotettavan eduskuntatiedon merkitystä.

Demokraattisessa yhteiskunnassa medialla on tärkeä rooli, ja eduskunnassa media on jatkuvasti läsnä. Kaikkia tiedotusvälineitä ja median edustajia palvellaan avoimesti ja tasapuolisesti. Medialle tarjotaan mahdollisuudet tehdä työtä Eduskuntatalossa. Heille annetaan tukea ja aineistoa mediasisältöjen rikastamiseksi ja heitä ohjataan tiedon lähteille. Eduskunnan kanslia palvelee myös freelancereita, kansainvälistä mediaa ja uutta mediaa eli sosiaalisen median vaikuttajia ja sisällöntuottajia. Median avulla eduskuntatieto leviää laajalle yleisölle ja herättää julkista keskustelua. Aktiivinen vuorovaikutus median kanssa auttaa paremmin huomioimaan mediakentän muutokset ja muuttuvat tarpeet.

Osa tiedotusvälineistä tekee säännöllisesti työtä eduskunnassa. Tätä lähes päivittäistä läsnäoloa eduskunnassa helpotetaan akkreditoinnilla, jonka voivat saada puoluemedioiden edustajat sekä niiden medioiden toimittajat ja kuvaajat, jotka ovat allekirjoittaneet Julkisen sanan neuvoston eettiset ohjeet.

Joustava, kaikkia koskeva, osallistava ja edustava päätöksenteko

Joustavan, kaikkia koskevan, osallistavan ja edustavan päätöksenteon mahdollistaminen ja edistäminen on eduskunnan kanslian työn ydintä. Tämä ajatuksen perusta on jo Suomen perustuslain 2 §:ssä, jonka mukaan valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Kansanedustajat säättävät lakeja, käyttävät budjettivaltaa, valitsevat pääministerin, valvovat hallituksen toimintaa, hyväksyvät tärkeimmät Suomea sitovat kansainväliset sopimukset sekä vaikuttavat Euroopan unionin asioihin. Osana valtiopäivätoimintaa valiokunnat valmistelevat asioita täysistunnon käsiteltäviksi, kuulevat laajasti asiantuntijoita ja tapaavat eri sidos- ja intressiryhmien edustajia niin kotimaassa kuin ulkomailla. Eduskunta on myös valinnut edustajansa useisiin kansainvälisiin toimieliimiin. Nämä eduskunnan perustehtävät ja niitä tukevat osastot on rajattu tämän vastuullisuusraportin ulkopuolelle, sillä kyse on eduskunnan valtiopäivätoiminnasta, johon eduskunnan kanslialla ei ole päättävää tai ohjaavaa roolia.

Eduskunnan kanslian perustehtävänä on luoda eduskunnalle edellytykset suorittaa sille valtioelimenä kuuluvat tehtävät. Kanslia pyrkii kaikessa toiminnassaan tarjoamaan mahdollisimman hyvät puitteet kansanedustajien työlle. Eduskunnan kanslian viestintästrategian mukaisesti kanslian viestinnän tavoitteena on vahvistaa demokratiaa tekemällä kansanvaltaa, vaikuttamismahdollisuuksia ja päätöksentekoa ymmärrettäviksi. Tavoitteena on myös vahvistaa ihmisten luottamusta eduskuntainstituutioon sekä siihen, että heillä on valtaa vaikuttaa asioihin ja muuttaa niitä.

Kanslia pyrkii osaltaan helpottamaan ja monipuolistamaan kansalaisten ja kansanedustajien vuorovaikutusta. Eduskunnan viestinnässä tehdään kansanedustajien arkista työtä ja eduskunnan julkisia palveluita näkyvämmiksi ja tuetaan siten demokratiaa ja eduskuntainstitutiota. Tämä tapahtuu tarjoamalla koulutusta, tuottamalla aineistoja, opastamalla edustajien vieraita, järjestämällä tapahtumia ja luomalla tilaisuuksia kansanedustajien ja kansalaisten kohtaamisille.

Demokratialle on uhka, jos ihmiset eivät tunne omia vaikutusmahdollisuuksiaan tai koe niitä tärkeiksi. Eduskunnan kansliassa nähdäänkin demokratian tulevaisuuden kannalta tärkeänä, että myös tulevat äänestäjät ymmärtävät päätöksentekoa, luottavat eduskuntainstituutioon ja tietävät että kaikilla, siis myös heillä, on valtaa vaikuttaa asioihin. Demokratiakasvatus ja viestintä laajemminkin ovat keinoja tähän. Eduskunnan demokratiakasvatuksen erityisenä kohderyhmänä ovat nuoret ja nuorten kanssa työskentelevät aikuiset, kuten peruskoulun ja toisen asteen opettajat ja muut kasvatuksen ammattilaiset. Demokratiakasvatusta tukevaan toimintaan ja viestintään panostetaan eduskunnan kansliassa yhä enemmän. Tavoitteena on verkostoitua koulujen, järjestöjen ja muiden alan toimijoiden kanssa. Samalla pyritään tukemaan kouluja ja opettajia heidän opetustyössään ja kehittämään jo olemassa olevia palveluita ja sisältöjä yhä paremmin nuorille sopiviksi. On hyvä pohtia, miten nuoret pääsisivät aidosti mukaan päätöksentekoon ja miten he voisivat tulla kuulluiksi jo lainsäädännön valmisteluvaiheessa. Tämä työ on vasta alussa.

Osallistava päätöksenteko näkyy eduskunnan kanslian omassa toiminnassa henkilöstön kuulemisena esimerkiksi eduskunnan kanslian johtoryhmässä, yhteistoimintaneuvottelukunnassa, tasa-arvotoimikunnassa, työsuojelutoimikunnassa, toimintayksiköiden yhteistoimintakokouksissa sekä erilaisissa erikseen asetettavissa työryhmissä.

Julkinen tietojen saanti

Tärkeä väylä sille, että eduskuntatieto on entistä helpommin kansalaisten saatavilla, on eduskunnan avoimen datan palvelu, joka avattiin vuonna 2018. Palvelun tavoitteena on tukea demokratiaa ja osallisuutta. Aineisto on kaikille avointa ja maksutonta. Avoimen datan palvelusta voi hakea, katsella ja ladata eduskunnan asiakirja-aineistoja vuodesta 2015 alkaen. Valtiopäiväasiakirjat kattavat muun muassa hallituksen esitykset, täysistuntojen pöytäkirjat, valiokuntien mietinnöt ja lausunnot sekä asiantuntijalausunnot. Lisäksi palvelussa ovat myös äänestystiedot ja kansanedustajien poissaolotiedot vuodesta 2015 alkaen, nykyisten kansanedustajien henkilötiedot sekä digitoidut valtiopäiväasiakirjat vuosilta 1907–2000.

Lainvalmisteluun liittyvä data kiinnostaa monia tahoja. Erityisiä intressejä on poliittisilla toimijoilla, kuten puolueilla, kansalaisjärjestöillä ja muilla intressiryhmillä, jotka haluavat seurata omaan toimintaansa liittyvää lainsäädäntöä ja sen valmistelua. Medialle data tarjoaa mahdollisuuksia monipuolisempiin analyyseihin ja näkymiin esimerkiksi ajankohtaistemoista, kansanedustajien puheenvuoroista ja asiantuntijalausunnoista. Tutkijoille aineisto avaa uudenlaisia mahdollisuuksia analysoida esimerkiksi päätöksenteon vaiheita, asiakirjoja ja poliittisia toimijoita. Päätöksentekoon liittyvä avoin data mahdollistaa perusteellisen analyysin ja seurannan kaikille käyttäjille, joilla on dataan liittyvää osaamista. Näin avoin data tukee myös demokratiaa ja osallisuutta. Sen käytettävyyttä pyritään edelleen parantamaan, kun eduskunnan verkkopalveluita uudistetaan.

Eduskunnan sidosryhmillä on näkymä myös eduskunnan kanslian toiminnan ja talouden suunnitteluun ja raportointiin. Eduskunnan verkkosivuilta löytyvät muun muassa eduskun-

nan strategia, eduskunnan viestintästrategia, eduskunnan kanslian toiminta- ja taloussuunnitelmat, toimintakertomukset ja tilinpäätöslaskelmat sekä tulossuunnitelmat muutamalta viime vuodelta. Näihin asiakirjoihin on pääsy myös Tutkihallinto.fi-palvelun kautta, josta kansalaiset, yritykset ja media saavat tietoa valtion henkilöstöstä, taloudesta, toimitiloista ja tuloksellisuudesta.

Eduskunnalle, kuten koko valtionhallinnolle, on tärkeää tarjota mahdollisimman laaja näkymä julkisten varojen käyttöön. Tutkihankintoja.fi-palvelun avulla kansalaiset, yritykset ja media saavat tietoa valtion ja kuntien hankinnoista. Kansalaiset saavat tietoa siitä, mitä valtio ja kunnat hankkivat ja mihin julkisia varoja käytetään. Yrityksille palvelu tarjoaa tietoa markkinoista. Palvelusta näkee, keneltä tuotteita ja palveluja on hankittu ja milloin hankinnat on tehty. Yhteisten varojen käyttöä on avattu ostolaskutasolle saakka. Tutkihankintoja.fi-palvelusta löytyvät tiedot eduskunnan kanslian hankinnoista vuodesta 2016 lukien.

Edistymisen mittarit

Alla olevat suoritemäärät kuvaavat osaltaan sitä, miten eduskunnan eri sidosryhmiä tavoitetaan erilaisten kanavien kautta ja miten luotettavaa eduskuntatietoa välitetään. Koronavirusepidemian vaikutus näkyy vuosien 2020 ja 2021 tiedoissa selvästi, joten ne eivät ole suoraan vertailukelpoisia vuoden 2019 tietoihin nähden.

Taulukko 3: Viestintäkanavat ja sidosryhmien tavoittaminen vuosina 2019–2021

Suorite	2019	2020	2021	Muutos 2020-2021 %
Eduskunnan kirjaston tietopaketit	9	23	19	-17 %
- tietopakettien katselukerrat	-	112 129	72 692	-35 %
Kirjaston asiakaskäynnit	25 000 *)	10 000 **)	7 000**)	-30 %
Tieto- ja viestintäosaston järjestämiin koulutuksiin osallistujat/katselukerrat	760	1 300	2 280	+75 %
Uutiskatsaukset	800	1 000	900	-10 %
Julkaistut verkkouutiset	1 500	1 538	1 400	-9 %
Twitter, seuraajia	47 000	59 000	67 000	+14 %
Suorat verkkolähetykset	177	231	229	-1 %
- kyselytuntien tv-katsojat	305 000	330 000	293 000	-11 %
Vieraita opastetuilla kierroksilla	47 977 *)	8 677 ***)	10 000***)	+15 %
- ryhmien lukumäärä	1 675 *)	308 ***)	260***)	-16 %
Kansalaisinfon tilaisuudet	173 *)	22***)	0***)	-100 %
Tapahtumat/sidosryhmätilaisuudet	50*)	noin 10	noin 10	-
Mediapalvelu (infot, tiedotteet, tietopalvelu, mediatapaamiset)	kymmeniä/ viikko	kymmeniä/ viikko	kymmeniä/ viikko	-

*) Eduskuntatalossa, Kansalaisinfossa ja kirjastossa oli sisäänkäyntien remontteja vaalikauden vaihteesta syksyyn 2019. Tänä aikana ei voitu ottaa vastaan vierasryhmiä eikä järjestää tapahtumia Kansalaisinfossa. Kirjaston palvelu toimi supistetusti.

**) Eduskunnan kiinteistö suljettiin ulkopuolisilta 13.3.2020 alkaen. Luku on arvio kävijämääristä eri

rajoitustoimien ajalta.

***) Luvuissa näkyvät koronavuoden vaikutukset. Kaikki opastukset toteutettiin digiopastuksina.

Tapausesimerkit

Tehokkaat, vastuulliset ja läpinäkyvät instituutiot

Eduskunnan avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta pyritään edistämään monenlaisten kanavien kautta. Kansalaisten, median ja sidosryhmien tapaamiset ovat tärkeä viestintäkanava. Yleisöllä on mahdollisuus vierailla eduskunnassa joko fyysisesti tai digitaalisten vierailujen kautta. Eduskunnan ulkopuolella ihmisiä tavataan messuilla ja muissa tapahtumissa.

Tärkeimpiä sähköisiä viestintäkanavia ovat eduskunnan julkinen ja sisäinen verkkopalvelu. Verkkopalveluilla tavoitetaan erilaisia kohderyhmiä ja voidaan tarjoilla erilaisia sisältöjä ajasta ja paikasta riippumatta. Verkkopalvelujen rinnalla korostuu eduskunnan aineistojen avoimuus, avoin data, jota on kuvattu edellä alaluvussa Julkinen tietojen saanti. Aineistoja tarjotaan vapaasti kansalaisten ja sidosryhmien hyödynnettäviksi joko avoimena tietona tai erilaisten ohjelmistorajapintojen kautta. Julkisia tietosisältöjä hyödyntävät esimerkiksi tiedotusvälineet, tutkijat, verkostot ja erilaiset yhteisöt. Digitaalinen eduskuntatieto on helpposti saatavissa ja jalostettavissa. Myös erilaisia kuvallisia sisältöjä on tuotettu helposti omaksuttavaan muotoon.

Sosiaalisen median kanavista on valittu ne, joita pidetään luontevimpina eduskunnan, kansalaisten ja sidosryhmien väliselle keskustelulle. Keskusteluihin osallistutaan vuorovaikutteisesti alustan ehdoilla. Sosiaalisen median kehittymistä seurataan ja valintoja tehdään tarpeen mukaan nopeastikin, kun uusia kanavia syntyy tai osa jo käytössä olevista kanavista muuttuu.

Joustava, kaikkia koskeva, osallistava ja edustava päätöksenteko

Kanslian strategian painottamaa demokratiakasvatusta edistetään eduskunnassa esimerkiksi sidosryhmien eduskuntavierailuilla, Nuorten parlamentti -toiminnalla, ymmärrettävällä ja vuorovaikutteisella viestinnällä sekä erilaisilla keskustelutilaisuuksilla.

Eduskunnan toimintaan käy tutustumassa parhaimmillaan lähes 80 000 vierasta vuodessa. Heistä valtaosalla on mukanaan koulutettu opas, joka esittelee talon toimintaa, mutta myös osallistaa, kysyy ja vastaa kysymyksiin. Monet ryhmät ovat tervetulleita vierailun aikana myös kansanedustajan. Koronavirusepidemian vuoksi opastettuja vierailuja on tehty virtuaalisesti Teamsin välityksellä. Osallistujat ovat olleet lähinnä kouluista, ja sisältö on mukautettu koulujen tarpeisiin ja opetussuunnitelmiin. Palaute vierailuista on ollut kiittävää, ja digitaalisia opastuksia on toivottu jatkettavan myös pandemian jälkeen.

Joka toinen vuosi eduskunnassa järjestettävässä, jo perinteeksi muodostuneessa Nuorten parlamentin täysistunnossa nuoret asettuvat kansanedustajien rooliin, haastavat ministereitä kyselytunnilla, äänestävät ja tapaavat kansanedustajia. Nuorten parlamentti -toimintaan liittyy myös pienimuotoisempia tilaisuuksia. Korona-aikana on järjestetty Teamsissa ministereiden kyselytunteja ja eduskuntaryhmien esittäytymistilaisuuksia, joissa nuoret ovat saaneet keskustella kansanedustajien kanssa.

Viestinnän sisällöissä esimerkiksi verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa pyritään ymmärrettävään ja vuorovaikutteiseen viestintään. Nuorille ja kouluille on tarjolla digitaalisia oppimateriaaleja ja tietopaketteja, erilaisia tapahtumia ja keskustelutilaisuuksia nuorten ja kansanedustajien välillä, painettua materiaalia sekä ymmärrettäviä somesisältöjä.

Lisäksi eduskunta kutsuu ihmisiä keskustelemaan erilaisiin tilaisuuksiin. Demokratiakasvatuksen näkökulmasta esimerkiksi osallistumiset opettajille suunnatuille Educa-messuille, Eduskuntatalon avoimet ovet, kirjastojen puhetilaisuudet ja Kansanedustajat kouluissa -vierailut antavat kiinnostuneille mahdollisuuden tutustua eduskunnan toimintaan.

Demokratiakasvatuksen resursseja vahvistetaan eduskunnan kansliassa myös parhaillaan käynnissä olevalla demokratiakasvatuksen asiantuntijan rekrytoinnilla. Hakijoita avoimna olevaan virkaan oli paljon, mikä osaltaan kertoo suuresta mielenkiinnosta eduskunnan kanslian tarjoamaa demokratiakasvatusta kohtaan.

Kädenjälki YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen 5: Sukupuolten tasa-arvo

Eduskunnan kanslian vastuullisuusraportoinnin kolmanneksi tavoitteeksi on valittu YK:n kestävän kehityksen tavoite 5: Sukupuolten tasa-arvo. Tavoite ei ole suoraan johdettavissa eduskunnan kanslian strategiasta, mutta sen taustalla ovat tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain tavoitteet, joita eduskunnan kansliassa edistetään esimerkiksi kansliatoimikunnan hyväksymällä vuosien 2020–2023 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla. Tasa-arvolain mukaan työnantajan on edistettävä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työelämässä. Tähän sisältyy velvoite laatia tasa-arvosuunnitelma, johon kirjataan tasa-arvoa edistävät toimet erityisesti palkkauksessa ja muissa palvelussuhteen ehdoissa.

Tunnistetut tärkeimmät alatavoitteet

Eduskunnan kanslian näkökulmasta tärkeimmät alatavoitteet koskevat

- kaikenlaisen naiseen kohdistuvan syrjinnän lopettamista (5.1) sekä
- naisten täysivaltaista ja tehokasta osallistumista sekä yhtäläisiä johtamismahdollisuuksia (5.5).

Eduskunnan kanslia on työnantajana vastuussa tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun toteutumisesta. Onnistuminen tässä työssä edellyttää koko henkilöstön sitoutumista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön. Eduskunnan kanslian tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosiksi 2020–2023 on laadittu joulukuussa 2019 eduskunnan kanslian tasa-arvotoimikunnassa, joka koostuu kanslian johdon ja henkilöstön edustajista.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on muun muassa antaa kanslian esimiehille käytännön työkaluja esimies- ja johtamistyöhön. Suunnitelman tavoitteena on tukea työnantajaa ja työyhteisöä edistämään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä varmistamaan koko henkilöstön yhdenvertainen kohtelu. Tasa-arvotoimikunta seuraa toimikaudellaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista ja tekee aloitteita tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tässä vastuullisuusraportissa keskitytään YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti nimenomaan naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseen. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma korostaa kuitenkin yksilöiden ja henkilöstöryhmien yhdenvertaisuutta myös laajemmin. Taustalla on yhdenvertaisuuslaki, joka mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Kaikenlaisen naisiin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa on esitetty keinoja ja kehittämisen kohteita tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tasa-arvotoimikunta seuraa tasa-arvosuunnitelmaan kuuluvien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustavoitteiden toteutumista ja raportoi niistä kansliatoimikunnalle.

Naisiin kohdistuvan syrjinnän poistamiseksi tasa-arvotoimikunta on kiinnittänyt erityistä huomiota kanslian palkkausjärjestelmään ja sen tasa-arvoiseen soveltamiseen, palkkaukselliseen tasa-arvoon ja sukupuolittuneisiin tehtäviin. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa on esitetty selkeänä tavoitteena, että naisten ja miesten palkkauksen erot on poistettava, sillä sukupuolten erilaiselle palkkaukselle ei ole perusteita. Tehtävien painottumista nais- ja miesvaltaisiin tehtäviin pyritään muuttamaan siten, että vahvasti nais- ja miespainotteisille tehtäväalueille rekrytoidaan vähemmistönä olevaa sukupuolta silloin, kun on mahdollista valita osaamiseltaan ja kokemukseltaan tasavertaisista hakijoista sellainen, joka kuuluu sukupuoleltaan vähemmistöön.

Lisäksi tasa-arvotoimikunta on kehottanut arvioimaan muun muassa kanslian kehittämistoimenpiteiden sukupuolivaikutuksia ennen kuin toimenpiteitä toteutetaan. Toimikunta on myös kiinnittänyt huomiota perhevapaiden jakautumiseen ja vaikutuksiin. Epäasialliseen kohteluun ja häirintään on eduskunnan kansliassa nollatoleranssi.

Eduskunnan kanslian työtyytyväisyyskyselyyn on jo vuosia sisältynyt tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskeva osio. Kyselyn tuloksista saadaan tietoa siitä, miten kanslian henkilöstö kokee tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuvan jokapäiväisessä työssään ja mihin suuntaan kokemus tasa-arvosta on kehittynyt. Kysely lisää myös tietoisuutta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioista ja tuo ne osaksi laajempaa kanslian kehittämisen ja työhyvinvoinnin kokonaisuutta. Vuonna 2021 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely päätettiin erottaa toteutettavaksi vuorovuosin yleisen työtyytyväisyyskyselyn kanssa. Näin ollen viimeisimmät kyselystä saadut tulokset ovat vuodelta 2019. Seuraava kysely toteutetaan vuonna 2022.

Naisten täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa korostetaan myös koulutuksen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä virkamiestyöryhmien sukupuolijakaumaa. Tasa-arvotoimikunta linjaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassaan, että koulutusmahdollisuuksien tulee jakautua tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti vaativuusluokittain sekä naisten ja miesten kesken. Tasa-arvotoimikunta painottaa myös naisten ja miesten sekä eri henkilöstöryhmien tasapuolista edustusta työryhmien kokoonpanossa. Toimikunta peräänkuuluttaa lisäksi naisten asiantuntemuksen käyttöä toimielinten ja työryhmien johtotehtävissä.

Edistymisen mittarit

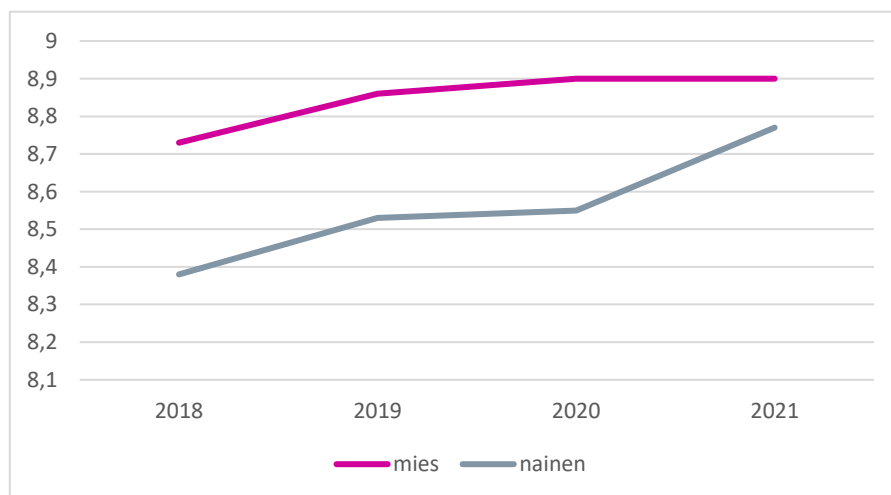
Kaikenlaisen naisiin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen

Eduskunnan kanslian palveluksessa oli vuoden 2021 lopussa 495 henkilöä, joista naisia oli 303 (61 %) ja miehiä 192 (39 %). Henkilöstömäärään sisältyi 67 työsuhteista kansanedustajan avustajaa. Virkasuhteisesta henkilöstöstä naisia oli 63 prosenttia ja miehiä 37 prosenttia. Kansanedustajien avustajista naisia oli 48 prosenttia ja miehiä 52 prosenttia.

Tärkeä tasa-arvotoimikunnan seuraama mittari on eduskunnan kanslian palkkatasa-arvo. Eduskunnan palkkausjärjestelmään kuuluvan henkilön palkka koostuu tehtäväkohtaisesta palkanosasta sekä henkilökohtaisesta, suoritukseen perustuvasta palkanosasta. Syyskuussa 2021 tehdyn palkkakartoituksen mukaan naisten ja miesten keskipalkat eri vaativuusluokissa olivat hyvin lähellä toisiaan. Eduskunnan virkamiesten palkkausjärjestelmässä on käytössä 11 palkkaluokkaa, joista kahdeksassa miesten palkat olivat 0,1–4,45 prosenttia naisten palkkoja korkeampia. Kahdessa palkkaluokassa naisten palkat olivat 0,1–0,2 prosenttia miesten palkkoja korkeampia. Lisäksi alin palkkaluokka oli lähes täysin naisvaltainen, joten tästä palkkaluokasta ei tietoa ole tilastollisista syistä raportoitavissa. Kun tehtäväkohtaiset ja suoritukseen perustuvat palkanosat laskettiin yhteen, naisten keskiarvopalkka oli 4 661 euroa ja miesten 4 704 euroa. Ero naisten ja miesten keskipalkkojen välillä oli siis 43 euroa. Näin laskien naisen euro oli virkamiesten kohdalla 99 senttiä.

Palkkatasa-arvoa kuvaa myös naisten ja miesten sijoittuminen eri vaativuusluokkiin. Vuonna 2021 kanslian vaativuusluokkien keskiarvo oli 8,82. Naisten vaativuusluokkien keskiarvo oli 8,77 ja miesten 8,90. Vuonna 2020 kanslian vaativuusluokkien keskiarvo oli vastaavasti 8,68, naisten vaativuusluokkien 8,55 ja miesten vaativuusluokkien 8,90. Eroa naisten ja miesten vaativuusluokissa selittää muun muassa se, että alimman vaativuusluokan työntekijät ovat lähes yksinomaan naisia. Ero on merkittävästi kaventunut viime vuosien aikana, kuten voi nähdä vaativuusluokkien keskiarvojen kehitystä koskevasta kuviosta 2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa todetaan, että tavoitteeksi on asetettava ensin kaventaa miesten ja naisten vaativuusluokkien eroa edelleen ja lopulta poistaa ero kokonaan.

Kuvio 2: Naisten ja miesten vaativuusluokkien keskiarvojen kehitys 2018–2021

Eduskunnan kanslian rekrytointiohjeessa kehoitetaan kutsumaan rekrytointihaastatteluihin mahdollisuuksien mukaan sekä nais- että mieshakijoita. Myös haastatteluryhmä on pyrittävä kokoamaan niin, että siinä on sekä naisia että miehiä. Rekrytoitavaa henkilöä valittaessa on huomioitava tasa-arvolain sekä yhdenvertaisuuslain vaatimukset. Rekrytoinnissa on mahdollista niin sanottu positiivinen erityiskohtelu, jolloin tasaveroisista tai lähes tasaveroisista hakijoista valitaan se, joka edustaa tehtävässä vähemmistönä olevaa sukupuolta.

Edellä mainittua kanslian alinta palkkaluokkaa voidaan käyttää esimerkkinä hyvin sukupuolittuneesta tehtävästä, sillä se koostui vuoden 2021 lopussa lähes kokonaan naispuolisista

laitoshuoltajista. Kyseisessä palkkaluokassa tuli vuosina 2017–2021 avoimeksi 13 uutta virkaa tai määräaikaista virkasuhdetta. Hakijoista 87 prosenttia oli naisia ja 13 prosenttia miehiä. Rekrytoiduista henkilöistä oli puolestaan naisia 85 prosenttia ja miehiä 15 prosenttia. Hakijoiden ja rekrytoitujen henkilöiden sukupuolijakauma oli siis lähes identtinen. Rekrytoitujen miesten osuus kaikista rekrytoiduista henkilöistä oli toisaalta suurempi kuin miesten osuus jo tehtävässä työskentelevistä henkilöistä.

Tasa-arvotoimikunta toteaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassaan, että kanslian tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta voi perustellusti pitää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien tavoitteiden kannalta vähintään tyydyttävänä. Mahdollisuudet epäkohtien osoittamiseen on turvattu henkilöstön kuulemisella yhteistoimintamenettelyssä sekä henkilöstöedustuksella kanslian johtoryhmässä, yhteistoimintaneuvottelukunnassa ja tasa-arvotoimikunnassa.

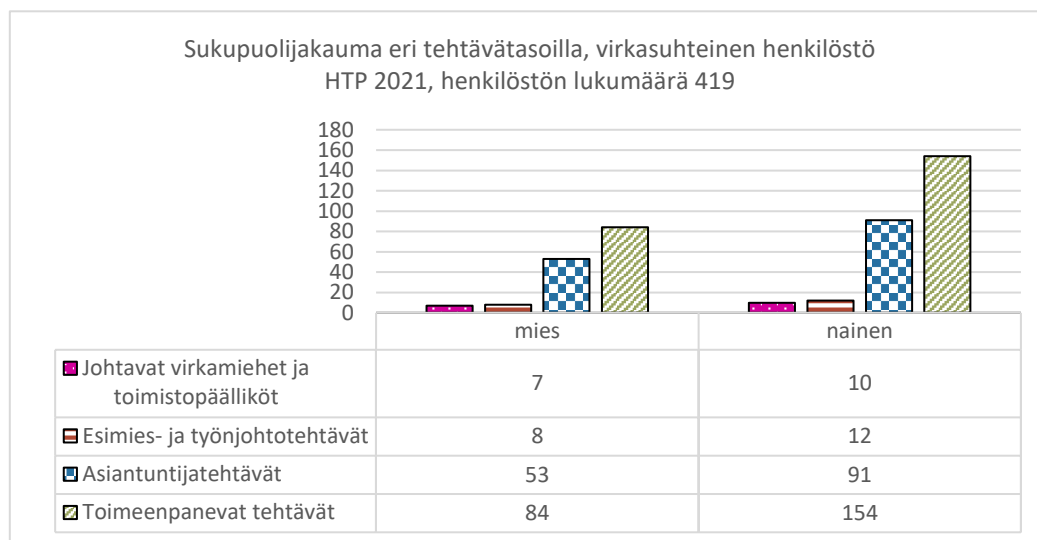
Viimeisimmän, vuonna 2019 toteutetun tasa-arvokyselyn mukaan virkamiehet ja kansanedustajien avustajat olivat varsin tyytyväisiä tasa-arvon toteutumiseen eduskunnan kansliassa. Näkemykset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta olivat pysyneet samalla tasolla verrattuna vuoden 2017 kyselyn tuloksiin. Kaksi prosenttia vastaajista kertoi tulensa syrjityksi työssään sukupuolensa vuoksi. Vuonna 2017 vastaava luku oli neljä prosenttia. Seuraava kysely toteutetaan vuonna 2022.

Vuoden 2019 kyselyn tulosten valossa henkilöstö oli varsin tyytyväistä siihen, miten naisten ja miesten tasa-arvo toteutui kanslian palkkapolitiikassa. Asteikolla 1–5 virkamiesten vastausten keskiarvo oli 3,82 ja kansanedustajien avustajien 3,74. Virkamiehistä miehet olivat huomattavasti naisia tyytyväisempiä: miesten vastausten keskiarvo oli 4,08 ja naisten 3,67. Naisten vastausten keskiarvo oli kuitenkin noussut selvästi vuodesta 2017, kun taas miesten vastausten keskiarvo oli laskenut. Kansliassa oltiin varsin tyytyväisiä myös siihen, miten tasa-arvo otettiin huomioon työtehtäviä ja muita velvollisuuksia jaettaessa sekä työhönotosta ja sijaisuuksista päätettäessä. Vastaukset näitä aiheita koskeviin kysymyksiin sijoituivat välille 3,81–4,01.

Naisten täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet

Naisten ja miesten sijoittuminen eri tehtävätasolle on kuvattu kuviossa 3.

Kuvio 3: Sukupuolijakauma eri tehtävätasolla eduskunnan kansliassa vuonna 2021

Vuoden 2021 lopussa eduskunnan kanslian johtavista virkamiehistä ja toimistopäälliköistä seitsemän (41 %) oli miehiä ja kymmenen (59 %) naisia. Kun mukaan luetaan myös esimies- ja työnjohtotehtävät, suhde säilyy samana: miehiä oli 15 (41 %) ja naisia 22 (59 %). Näin ollen naisten osuus näissä tehtävissä oli noin neljä prosenttiyksikköä pienempi kuin naisten osuus koko eduskunnan virkakunnasta. Naisten osuus johto- ja esimiestehtävissä on kasvanut tasaisesti viime vuosien aikana. Esimerkiksi vielä viisi vuotta aiemmin vuonna 2016 johto- ja esimiestehtävissä oli miehiä 51 prosenttia ja naisia 49 prosenttia. Kymmenen vuotta aiemmin vuonna 2011 miehiä oli johto- ja esimiestehtävissä 64 prosenttia ja naisia 36 prosenttia.

Eduskunnan kanslian vuoden 2021 koulutuspäätösten mukaan noin kaksi kolmasosaa virkamiehistä, jotka osallistuivat eduskunnan kanslian maksamaan talon ulkopuoliseen koulutukseen, oli naisia. Tämän lisäksi henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua kanslian järjestämiin koulutus- ja valmennustilaisuuksiin, kielikoulutukseen sekä erilaisiin muihin henkilöstölle maksuttomiin koulutuksiin esimerkiksi eOppivan kautta. Näistä koulutuksista ei ole käytettävissä kattavaa osallistujatilastointia. Voidaan kuitenkin todeta, että naisilla on ollut hyvät mahdollisuudet osallistua eduskunnan kanslian tarjoamiin koulutuksiin ja valmennuksiin.

Viimeisimmässä, vuoden 2019 tasa-arvokyselyssä kysyttiin myös henkilöstön tyytyväisyyttä perheen ja työelämän yhteensovittamiseen työaikajärjestelyillä, naisten ja miesten tasaveroisiin etenemismahdollisuuksiin uralla sekä naisten ja miesten tasapuoliseen kannustamiseen osallistumisessa henkilöstökoulutukseen. Arviot vaihtelivat välillä 3,56–3,99 asteikolla 1–5. Myös näihin tasa-arvon osa-alueisiin oltiin siis varsin tyytyväisiä.

Virkamiestyöryhmien kokoonpanoista ei systemaattisesti seurata sukupuolijakaumaa. Asiaa koskeva selvitys on tarkoitus tehdä seuraavan kerran syksyllä 2022, kun kansliassa laaditaan vuosien 2023–2024 tasa-arvo-ohjelmaa.

Jalanjälki eli toiminnan negatiiviset vaikutukset toimintaympäristöön

Aiemmin tässä raportissa on kuvattu eduskunnan kanslian toiminnan kädenjälkeä eli toiminnan vaikuttavuutta ja kanslian mahdollisuuksia edistää kestävä kehityksen eri osa-alueita. Jalanjälki puolestaan kuvaa toiminnasta syntyviä negatiivisia ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia toimintaympäristöön. Sen avulla voidaan mitata esimerkiksi toiminnasta aiheutuvaa kuormitusta tai ei-toivottuja muutoksia.

Jos kanslian ekologista jalanjälkeä tarkastellaan hankintojen kautta, syntyivät suurimmat hiilidioksidipäästöt ICT-hankintojen (tietoteknisten laitteiden, palvelujen ja ohjelmistojen), aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden, koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden sekä matkustus- ja kuljetuspalveluiden hankintakategorioissa. Eri hankintakategorioiden arvioitu hiilijalanjälki perustuu Suomen ympäristökeskuksen kehittämään laskentamalliin (SYKE 15/2019) raportoinnin pohjana toimivassa Hankintapulssi-palvelussa. Arviot hankintakategorioiden hiilijalanjäljistä perustuvat keskimääräisiin Suomen markkinoilla olevien tuotteiden hiilijalanjälkiin, eivätkä ne välttämättä vastaa yksittäisen hankinnan todellista hiilijalanjälkeä. Palvelu auttaa kuitenkin muodostamaan kuvan siitä, mitkä hankintakategoriat ovat kanslian hiilijalanjäljen merkittävimmät aiheuttajat ja mihin kategorioihin vaikuttamalla hiilijalanjälkeä on mahdollista pienentää tehokkaimmin.

Eduskunnan toiminnan luonteella ja kansallisomaisuuteen kuuluvilla eduskuntakiinteistöillä on oma vaikutuksensa kanslian ekologiseen jalanjälkeen. Kansanedustajien työ ja sen puitteet, eduskuntatyön rytmittyminen, eduskunnan toimintavarmuuden takaaminen, eduskunnan turvallisuuden varmistaminen ja arvokkaat, suojellut kiinteistöt vaikuttavat osaltaan toimitilatehokkuuteen. Kansanedustajien työn mahdollistaminen vaatii myös esimerkiksi matkustuspalvelujen hankintaa, joka kasvattaa ekologista jalanjälkeä.

Valtionhallinnon organisaatioiden hiilijalanjälkeen liittyviä tietoja ollaan kokoamassa yhteiselle tietopalustalle. Valtiokonttori kokoaa konsernitoimijoilta, kuten Senaatti-kiinteistöiltä, Hanselilta ja Valtorilta, tarvittavat tiedot valtionhallinnon yhteiseen vastuullisuuden jalanjälkitietojen datapankkiin, joka julkaistaan keväen 2022 aikana Tutkihallinto.fi-sivustolla. Tavoitteena on, että valtionhallinnon organisaatiot voivat tulevaisuudessa poimia jalanjälkitiedot vastuullisuusraportteihinsa yhteisestä datapankista. Eduskunta ei kuitenkaan voi hyödyntää datapankin tietoja suoraan, sillä se ei hanki valtionhallinnon konsernitoimijoiden palveluita samassa mittakaavassa kuin suurin osa muista valtionhallinnon organisaatioista.

Kanslian sosiaalista jalanjälkeä voidaan tarkastella niin sisäisesti kuin sidosryhmienkin näkökulmasta. Yhtenä sisäisen jalanjäljen mittarina toimii kanslian työtyytyväisyyskysely ja sen esiin nostamat teemat. Vuonna 2021 toteutetun työtyytyväisyyskyselyn tulosten perusteella kanslian työtyytyväisyys oli vaikeasta koronavuodesta huolimatta hyvällä tasolla. As-teikolla 1–5 työtyytyväisyysindeksi oli 3,77. Se oli siten pysynyt samalla tasolla kuin vuonna 2019 ja oli kymmenyksen korkeampi kuin valtionhallinnossa keskimäärin. Kanslian työtyytyväisyyttä pyritään edelleen parantamaan ja sosiaalista jalanjälkeä pienentämään analysoimalla työtyytyväisyyskyselyn tuloksia ja käymällä aiheista yhteistä keskustelua. Myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely tarjoaa tärkeää tietoa henkilöstön näkemyksistä, jotka koskevat työhyvinvointia ja siihen liittyviä teemoja. Seuraava tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely toteutetaan vuonna 2022.

Sidosryhmien näkökulmasta kanslian sosiaalinen jalanjälki näkyy esimerkiksi eduskunnan viestinnän kautta. Vapaassa demokratiassa yksilöillä on oikeus erilaisiin mielipiteisiin ja medialla on vahva asema julkisen keskustelun herättäjänä. Eduskunnan kanslian näkökulmasta neutraali ja objektiivinen viestintä voidaan kuitenkin joskus tulkita sen tarkoituksesta poikkeavalla tavalla, mikä voi ajaa julkista keskustelua sivuraiteille. Tästä syystä kanslia pyrkii jatkuvasti seuraamaan eri kanavissa käytävää julkista keskustelua ja tuomaan esille objektivista tietoa eduskuntatyöhön liittyen.

Sosiaaliseen jalanjälkeen vaikuttaa myös eduskunnan ja eduskunnan kanslian toiminnan alueellinen keskittyminen maan pääkaupunkiin, jolloin ne ovat maantieteellisesti etäällä suuresta osasta kansalaisia. Maantieteellinen etäisyys voi johtaa siihen, että osa kansalaisista kokee eduskunnan ja eduskunnan kanslian toiminnan etäisinä.

Taloudellista jalanjälkeä kuvaa hyvin eduskunnan verkkosivuilta löytyvä eduskunnan kanslian toimintakertomus tilinpäätöslaskelmineen. Vuonna 2021 eduskunnan talousarvio oli 105,86 miljoonaa euroa. Eduskunnan talousarvion käyttö oli puolestaan 98,63 miljoonaa euroa, minkä lisäksi edelliseltä vuodelta siirtynyttä erää käytettiin 1,94 miljoonaa euroa. Jos edellä mainituista määrärahoista jätetään huomioimatta arvonnlisäverot sekä eduskunnan kirjanpitoyksikköön kuuluva eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, olivat eduskunnan menot 88,85 miljoonaa euroa vuonna 2021. Eduskunnan menot olivat siis noin 16 euroa jokaista suomalaista kohden. Eduskunnan kanslian toimintamenoihin käytettiin 54,01 miljoonaa euroa vuonna 2021.

Raportin laadintatapa

Kanslian johtoryhmälle tehty esitys valittaviksi kestäväen kehityksen tavoitteiksi valmisteltiin keväällä 2021 hallinto- ja palveluosastolla. Esityksen taustalla olivat kanslian visiosta ja strategiasta sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta johdetut tavoitteet, joiden valmisteluun olivat osallistuneet niin kanslian johto ja henkilöstö kuin henkilöstöjärjestöjen edustajat. Tästä syystä esitys valittaviksi kestäväen kehityksen tavoitteiksi oli hyvin perusteltavissa, ja kanslian johtoryhmä yhtyi tähän näkemykseen. Kansliatoimikunta hyväksyi raportin pohjaksi valitut kestäväen kehityksen tavoitteet toukokuussa 2021.

Raportti on koostettu hallinto- ja palveluosastolla. Raportin laadintaan ovat osallistuneet kanslian eri toimintayksiköt kirjoittamalla omia tehtäväalueitaan koskevia osia. Kiinteistötoimi, hankintatoimi, viestintäyksikkö ja tasa-arvotoimikunta ovat tuottaneet raporttiin runsaasti olennaista tietoa ja tarjonneet näkökulmia osa-alueiden tarkasteluun. On ensisijaisen tärkeää, että kanslian eri toimintayksiköt osallistuvat raportin laadintaan, jotta kanslian toiminnan eri puolia ja painopisteitä saadaan siinä näkyviksi.

Valtionhallinnon vastuullisuusraporttien laadintaa koordinoiva Valtiokonttori on ennakoinnut, että vastuullisuusraportointi tulisi tulevaisuudessa sisällyttämään kirjanpitoyksiköiden toimintakertomuksiin. Eduskunnan kirjanpitoyksikön kokonaisuuteen kuuluvat kansanedustajat, eduskunnan kanslia ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, jonka yhteydessä toimii myös Ihmisoikeuskeskus. Eduskunnan kanslia laatii vuosittain oman toimintakertomuksensa, jonka tilinpäätösanalyysissä ja tilinpäätöslaskelmissä kuvataan eduskunnan talousarvion toteutumista koko kirjanpitoyksikön tasolla. Muutoin toimintakertomus keskittyy eduskunnan kanslian omaan toimintaan. Sama lähtökohta on kanslian vastuullisuusraportoinnissa. Siinä ei keskitytä kansanedustajien valtiopäivätoimintaan eikä eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian tai Ihmisoikeuskeskuksen toimintaan, vaan ne on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Eduskunnan kanslian vastuullisuusraportoinnissa ei myöskään oteta kantaa muiden kuin kanslian toiminnan vastuullisuuteen.

Lisätietoja

Päätös/Käsittely	Asiakirjat	Lisätietoja
Eduskunnan kanslian johtoryhmä 4.4.2022	Eduskunnan kanslian vastuullisuusraportti 2021, Dnro 3/21/2022	Inga Luukko
Kansliatoimikunta 7.4.2022		